

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rajavartiolaitoksesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan eduskunnan lausumien mukaisesti muutettavaksi rajavartiolaitoksesta annettua lakia siten, että sotilasvirkojen kelpoisuusvaatimuksista poistetaan miespuolisuutta koskeva vaatimus ja muista säännöksistä niissä olevat viittaukset rajavartiolaitoksen kuulumisesta nimeltä mainitun ministeriön hallinnonalaan.

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, joka mahdollistaa tarvittaessa naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetussa laissa tarkoitetun asepalveluksen järjestämisen myös rajavartiolaitoksessa.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Yleistä

Rajavartiolaitoksesta annetun lain (5/75) kokonaisuudistuksen valmistelu on vireillä. Uudistuksen valmistelu näyttää vievän aikaa vielä siinä määrin, että voimassa olevaa lakia on eduskunnan lausumien johdosta tarkistettava ennen kokonaisuudistusta. Ehdotetut muutokset ovat luonteeltaan säädösteknisiä ja muutokset rajoittuvat asiallisesti lähes yksinomaan niihin seikkoihin, joita eduskunnan lausumat koskevat.

1.2. Sotilasvirkojen kelpoisuus (4 §)

Rajavartiolaitoksen sotilasviroissa palvelevan henkilöstön virkarakenne, asema ja koulutusjärjestelmä ovat siinä määrin omaleimaisia, että niiden on katsottu edellyttävän erikseen lailla toteutettua sääntelyä sotilasviroista, kun viroista muutoin säädetään yleensä vain asetustason säännöksiin. Poikkeukselliseen järjestelyyn on vaikuttanut ensisijassa Ahvenanmaan erityisasema. Rajavartiolaitoksen sotilasviroissa palvelee sotilaita, jotka Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/91) 12 §:n nojalla on vapautettu ase-

velvollisuuden suorittamisesta. Rajavartiolaitos antaa tällaisille henkilöille sotilasvirkaan kouluttamisen yhteydessä myös perussotilas-koulutuksen. Rajavartiolaitoksesta annetun lain (5/75) 4 §:ssä on säädetty rajavartiolaitoksen sotilasvirkojen virkatyypit ja lisäksi vaatimus siitä, että sotilasviran haltijan tulee olla miespuolinen henkilö. Sotilasviran haltijan sukupuolta koskeva vaatimus johtuu ensisijaisesti säädöshistoriallisista syistä, kun lain hyväksymisen aikaan naisilla ei ollut edes mahdollisuutta suorittaa asevelvollisuutta tai sitä vastaavaa asepalvelusta. Nytemmin naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/95) 3 §:n mukaan laissa tarkoitettu asepalvelus rinnastetaan kaikissa suhteissa asevelvollisuuslaissa (452/50) säädettyyn varusmiespalveluun. Näin ollen rajavartiolaitoksesta annettun asetuksen (1026/94) 21 §:n 2 ja 3 momentissa säädetty kelpoisuusvaatimukset kattavat tältä osin tarpeet. Asetuksen mukaan rajavartiolaitoksen sotilasvirkaan nimitettävältä vaaditaan asevelvollisuuden suorittamista vakinaisessa väessä aseellisessa palveluksessa mutta tämä vaatimus ei koske henkilöä, joka Ahvenanmaan itsehallintolain 12 §:n 1 momentin nojalla saa asevelvollisuuden sijasta palvelella vastaavalla tavalla luotsi- ja ma-

jakkalaitoksessa tai muussa siviilihallinnossa.

Hyväksyessään lain naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta eduskunta edellytti, että hallitus antaa rajavartiolaitoksesta annetun lain muuttamista koskevan esityksen eduskunnalle siten, että naisten nimittäminen rajavartiolaitoksen sotilasvirkoihin on mahdollista samasta ajankohdasta lukien kuin puolustusvoimissa.

Ensimmäiset vapaaehtoiseen asepalvelukseen puolustusvoimiin hakeutuneista naisista vapautuvat asepalveluksen suoritettuaan vuoden 1996 syyskuussa. Eduskunnan lausuman mukaisesti ehdotetaan poistettavaksi sotilasviran haltijan sukupuolta koskeva vaatimus lain 4 §:stä, jolloin asepalveluksen suorittanut nainen voidaan nimittää rajavartiolaitoksen sotilasvirkaan.

1.3. Ministeriön yksilöinti (3 ja 5 §)

Rajavartiolaitoksesta annetun lain 3 §:ssä on säädetty, että rajavartiolaitoksen ylin johto ja valvonta kuuluu sisäasiainministeriölle ja että rajavartiolaitoksen esikunta on samalla sisäasiainministeriön osasto. Lain 5 §:n 2 momentissa on säädetty, että rajavartiolaitoksen sotilaalliset nimitysasiat esittelee tavallan presidentille sisäasiainministeri.

Hyväksyessään lain hallitusmuodon 38 §:n muuttamisesta (976/95) eduskunta edellytti, että sellaiset toimialamuutokset, jotka koskevat tietyille ministeriölle laissa säädettyä tehtävää, saatetaan voimaan asinomaisia lakeja muuttamalla sekä huolehtien hallinnon selkeästä järjestämisestä ja muutosten tiedottamisesta kansalaisille. Hallituksen esityksen (HE 306/1994 vp) perustelujen mukaan tarkoituksena on, että valtioneuvoston ohjesäännössä säädetään kattavasti valtioneuvoston jakautumisesta ministeriöihin, niiden toimialasta ja asioiden jaosta niiden kesken. Muissa säädöksissä kuin valtioneuvoston ohjesäännössä olevat säännökset siitä, minkä ministeriön toimialaan jokin asia kuuluu, ontarkoitus muuttaa ja poistaa niistä toimialan sääntely.

Rajavartiolaitoksen tehtävien ja niiden toteuttamiseksi säädettyjen erityisten toimivaltuuksien käyttämisen kannalta on rajavartiolaitoksen kohdalla, samalla tavoin kuin poliisi-

sinkin osalta on toteutettu, edelleen perusteltua säättää, että rajavartiolaitos toimii osana ministeriön organisaatiota ja on siten kokonaisuudessaan ministerihallintoperiaatteen ja parlamentaarisen vastuun alaisuudessa.

Eduskunnan lausuman mukaisesti ehdotetaan lain 3 §:n 1 ja 3 momentissa käytetty käsite sisäasiainministeriö korvattavaksi viittauksella valtioneuvoston ohjesäännössä yksilöivällä ministeriöllä. Lain 3 §:n 2 momentin luetteloon ehdotetaan lisättäväksi luettelosta puuttuva rajavartiolaitoksen päällikkö. Lain 5 §:n 2 momentissa oleva sana sisäasiainministeri ehdotetaan korvattavaksi viittauksella valtioneuvoston ohjesäännössä määrättyyn ministeriin.

1.4. Vapaaehtoinen asepalvelus (8 §)

Rajavartiolaitoksesta annetun lain 8 §:ssä on säädetty, että asevelvollisia voidaan määrätä koulutettaviksi rajavartiolaitoksessa. Tulkinnanvaraisuuden poistamiseksi ehdotetaan säännöstä täydennettäväksi niin, että siinä säädetään nimenomaisesti, että asevelvollisten lisäksi rajavartiolaitoksessa voidaan antaa sotilaskoulutusta myös vapaaehtoiseen asepalvelukseen otetuille naisille.

2. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole sanottavia taloudellisia eikä organisatorisia vaikutuksia. Sukupuolten väliseen tasa-arvoon esitys vaikuttaa siten, että myös naisille tulee oikeus päästä rajavartiolaitoksen sotilasvirkoihin.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä. Esityksestä on saatu lausunto puolustusministeriöltä.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

rajavartiolaitoksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rajavartiolaitoksesta 10 päivänä tammikuuta 1975 annetun lain (5/75) 3 ja 4 §, 5 §:n 2 momentti sekä 8 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 4 § ja 5 §:n 2 momentti 16 päivänä huhtikuuta 1992 annetussa laissa (357/92), seuraavasti:

3 §

Rajavartiolaitoksen ylin johto ja valvonta kuuluu sille ministeriölle, jonka toimialaan rajavartiolaitos valtioneuvoston ohjesäännön (1522/95) mukaan kuuluu.

Rajavartiolaitoksessa on rajavartiolaitoksen päällikkö, rajavartiolaitoksen esikunta, rajavartiostoja, merivartiostoja, kouluja ja muita yksiköitä.

Rajavartiolaitoksen esikunta on samalla 1 momentissa tarkoitetun ministeriön osasto.

4 §

Rajavartiolaitoksessa voi olla upseerin, opistoupseerin, erikoisupseerin, merivartijan ja rajavartijan sotilasvirkoja.

5 §

Rajavartiolaitoksen sotilaalliset nimitysasiat esittelee tasavallan presidentille ministeri, jonka toimialaan valtioneuvoston ohjesäännön mukaan kuuluu rajavartiolaitosta koskevien asioiden käsittely.

8 §

Asevelvollisia voidaan määrätä koulutettaviksi rajavartiolaitoksessa. Sama koskee naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetussa laissa (194/95) tarkoitettuun asepalvelukseen otettuja. Edellä mainittujen palveluksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä säädetään asevelvollisten ja vapaaehtoiseen asepalvelukseen otettujen naisten palveluksesta puolustusvoimissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Helsingissä 22 päivänä huhtikuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri Jouni Backman

Laki

rajavartiolaiksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rajavartiolaiksesta 10 päivänä tammikuuta 1975 annetun lain (5/75) 3 ja 4 §, 5 §:n 2 momentti sekä 8 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 4 § ja 5 §:n 2 momentti 16 päivänä huhtikuuta 1992 annetussa laissa (357/92), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §

Rajavartiolaikoksen ylin johto ja valvonta kuuluu sisäasiainministeriölle.

Rajavartiolaikoksessa on esikunta, rajavartiostoja, merivartiostoja, kouluja ja muita yksiköitä.

Rajavartiolaikoksen esikunta on samalla sisäasiainministeriön osasto.

4 §

Rajavartiolaikokseksessa voi olla upseerin, opistoupseerin, erikoisupseerin, merivartijan ja rajavartijan sotilasvirkoja. *Sotilasviran haltijan tulee olla miespuolinen henkilö.*

5 §

Rajavartiolaikoksen sotilaalliset nimitysasiat esittelee tasavallan presidentille sisäasiainministeri.

8 §

Asevelvollisia voidaan määrätä koulutettaviksi rajavartiolaikoksessa. Heidän palveluksessaan noudatetaan soveltuvin kohdin, mitä asevelvollisten palveluksesta puolustusvoimissa on säädetty.

Ehdotus

3 §

Rajavartiolaikoksen ylin johto ja valvonta kuuluu *sille ministeriölle, jonka toimialaan rajavartiolaikost valtionneuvoston ohjesäännön (1522/95) mukaan kuuluu.*

Rajavartiolaikoksessa on *rajavartiolaikoksen päällikkö, rajavartiolaikoksen* esikunta, rajavartiostoja, merivartiostoja, kouluja ja muita yksiköitä.

Rajavartiolaikoksen esikunta on samalla *1 momentissa tarkoitetun ministeriön osasto.*

4 §

Rajavartiolaikoksessa voi olla upseerin, opistoupseerin, erikoisupseerin, merivartijan ja rajavartijan sotilasvirkoja.

5 §

Rajavartiolaikoksen sotilaalliset nimitysasiat esittelee tasavallan presidentille *ministeri, jonka toimialaan valtionneuvoston ohjesäännön mukaan kuuluu rajavartiolaikostta koskevien asioiden käsittely.*

8 §

Asevelvollisia voidaan määrätä koulutettaviksi rajavartiolaikoksessa. *Sama koskee naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetussa laissa (194/95) tarkoitettuun asepalvelukseen otettuja. Edellä mainittujen palveluksessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä säädetään asevelvollisten ja vapaaehtoiseen*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*asepalvelukseen otettujen naisten palveluk-
sesta puolustusvoimissa.*

— — — — —

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 199 .*
